

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 18–19 травня 2017 року)

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2017

ПРАВА ВНУТРІШНЬОПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ

Лук'яненко М. П.

Студент I курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Рябченко Т. О.

к.ю.н., старший викладач кафедри КППДП ННІ права

Сумського державного університету

Незаконна анексія Криму та конфлікт на сході України актуалізують проблему захисту громадян України, яких змусили залишити своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини (внутрішньо переміщених осіб), адже в умовах, коли місце проживання особи втрачає надійність, а частина території міста або району є під загрозою знищення, вона змушена шукати притулок для належного життя та існування за межами свого дому. Такі люди, як ніхто інший, потребують забезпечення належних прав та свобод. Саме тому, кожна держава має за мету створити належне законодавство, що встановлювало б гарантії дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб.

Нині існує різниця у можливостях реалізації правового статусу внутрішньо переміщених осіб у різних державах, різних правових системах, а також у національних підходах до імплементації відповідних міжнародно-правових норм на внутрішньо державному рівні. Україна стоїть на шляху до європейської інтеграції, а як відомо, забезпечення належних прав і свобод кожній людині – один із критеріїв відбору до того аби стати країною-членом ЄС. Тому доцільним є аналіз законодавства України та країн ЄС для розуміння існуючих проблем у даній сфері та оптимальних шляхів їх вирішення.

Законом України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» 2014 року врегульовується механізм забезпечення всіх основних прав людини – права на працю, на житло, передбачається законодавча гарантія держави на розміщення та надання тимчасового житла, безоплатного харчування на певний період, визначається порядок поновлення виплати пенсій, надання соціальних послуг, реєстрації місця проживання. І головне питання, яке регламентується Законом, – це порядок обліку внутрішньо переміщених осіб, який допоможе державі визначити їх кількість, категорії, регіони їх перебування, що стане основою для розробки цільових державних програм щодо підтримки, соціалізації та інтеграції цих осіб у нове суспільство.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» внутрішньо переміщеною особою є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та

має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру [1].

Зазначимо, що на відміну від добровільної міграції, коли соціальний статус особи у більшості випадків покращується, результатом вимушеної міграції є значне його погіршення та часткова чи повна втрата добробуту та раніше отримуваних доходів. Під вимушеністю ми розуміємо відсутність позитивної мотивації для переміщення, а також зміну умов проживання, за якої стає неможливим нормальна життєдіяльність чи виникає реальна загроза безпеці за відсутності перспективи нормалізації ситуації. Центральним елементом адаптації виступає її мета, виходячи з якої суб'єкт знаходить вихід із стану конфлікту із зовнішнім середовищем. Активна стратегія адаптації передбачає прагнення суб'єкта змінити середовище, пасивна – підкорення життєвим обставинам. Виходячи з результатів дослідження Д. Канемана та А. Тверські, можливий ще один варіант поведінки людини за умов ризику і невизначеності – це так званий «феномен асиметрії», внаслідок дії якого людина приймає ряд несумісних рішень, частина з яких на перспективу спрямовані на досягнення виграшу та рішень, що мають на меті уникнення програшу [2, с. 137].

Постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.2015 № 79 запроваджено процедуру реєстрації місця проживання внутрішньо переміщених осіб шляхом проставляння відмітки про реєстрацію до довідки про взяття на облік та перевірки місця проживання. Зокрема, особи, які отримали довідки про взяття на облік до 18 березня 2015 року (набрання чинності відповідної Постанови КМУ) не повинні самостійно звертатися до підрозділів ДМС для проставляння такої відмітки до довідки про взяття на облік, оскільки Постановою передбачено, що факт проживання внутрішньо переміщених осіб за вказаною ним адресою, повинен бути перевірений уповноваженим органом. І тільки після перевірки відбувається проставляння такої відмітки. Водночас, перевірки можливі лише після того, як підрозділи Міністерства соціальної політики України передадуть уповноваженим підрозділам ДМС персональні дані внутрішньо переміщених осіб. На сьогоднішній день така передача захищених даних неможлива, оскільки не розроблений її механізм. Таким чином, перевірки місця проживання внутрішньо переміщених осіб неможливі та не проводяться через об'єктивні причини відсутності нормативно-правової бази для таких перевірок, а отже, відсутня можливість проставляння відміток ДМС на довідках.

Нерегламентованим залишається й те, як саме і в який час будуть перевірятися адреси внутрішньо переміщених осіб. Тобто співробітники уповноважених органів можуть прийти до такої особи у той час, коли вона на роботі, скласти акт про її відсутність і відправити документи на скасування довідки. Таким чином, внутрішньо переміщена особа втратить право навіть на ті соціальні гарантії, які передбачені законом. Разом із тим управління праці та соціального захисту населення, центри зайнятості, управління Пенсійного Фонду України вимагають при зверненні до них внутрішньо переміщених осіб надання довідки із відміткою ДМС щодо реєстрації місця проживання [3].

Однією з найважливіших проблем внутрішньо переміщених осіб є житло. Відповідно до частини 1 ст. 9 Закону України «Про забезпечення прав та свобод внутрішньо переміщених осіб», внутрішньо переміщена особа має право на забезпечення органами державної виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та суб'єктами приватного права можливості безоплатного тимчасового проживання (за умови оплати особою вартості комунальних послуг) протягом шести місяців з моменту взяття на облік внутрішньо переміщеної особи. Проте не зазначено, який саме повинен бути порядок отримання у користування такого житла. У дійсності це відбувається так, що на місцях внутрішньо переміщеним особам відмовляють у наданні житла через, начебто, його відсутність. Проблемою є і відшкодування вартості зруйнованого житла [4, с. 43].

Громадяни України як внутрішньо переміщені особи із зони антитерористичної операції вперше за роки незалежності нашої держави зіткнулися із серйозною проблемою, пов'язаною із реалізацією свого права на волевиявлення. Більшість вимушених внутрішньо переміщених осіб, не пройшовши процедуру тимчасової зміни місця голосування, у день виборів не зможуть проголосувати. Чинне законодавство України надає право виборцю тимчасово змінити місце голосування без зміни виборчої адреси. Для цього необхідно звернутися з письмовою заявою до відділу ведення Державного реєстру виборців за місцем реєстрації або за місцем перебування у день голосування [5, с. 144].

У зв'язку з ситуацією, яка склалася в Україні, зросла кількість запитів до УВКБ ООН стосовно міжнародних стандартів захисту та допомоги внутрішньо переміщеним особам. Міжнародні стандарти, зокрема Керівні принципи з питань внутрішньо переміщених осіб, затверджують та поєднують стандарти прав людини і норми гуманітарного права щодо вимушених внутрішньо переміщених осіб і вважаються важливим керівництвом для держав щодо вирішення питань внутрішнього переміщення.

Отже, Українська держава має гарантувати дотримання міжнародних стандартів, встановлених у Керівних принципах ООН з питань переміщення осіб всередині країни, а саме: внутрішньо переміщені особи мають ті ж права і обов'язки, як і інші громадяни; не має бути жодних проявів дискримінації; зобов'язання щодо запобігання переміщення; право на свободу пересування і свободу вибору місця проживання; повага до сімейного життя; право на гідний життєвий рівень, медичну допомогу і освіту, а також право на вільні вибори; право на отримання документів, що засвідчують особу, свідоцтва про народження / шлюб; надання гуманітарної допомоги переміщеним особам та ін [6]. Важливим є забезпечення свободи пересування та вільного вибору місця проживання для таких осіб, а також забезпечення необхідною підтримкою спільнот та родин, які надають їм притулок.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20.10.2014 № 1706-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 1. – Ст. 1.
2. Надрага В.І. Проблеми вимушеної внутрішньої міграції населення в контексті концепції «суспільства ризику» / В.І. Надрага // Український соціум. – 2015. – № 1. – С. 134–141.
3. Аналіз проблем реалізації прав внутрішньо переміщених осіб (ВПО) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vostok-sos.org/problem/>
4. Дракохруст Т.В. Актуальні питання правового статусу внутрішньо переміщених осіб на території України / Т.В. Дракохруст // Актуальні проблеми правознавства. – 2016. - №1. – С. 41-44
5. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. Т. 1, вип. 1/1 : наук. праці / А. С. Василь'єв [голова] (та ін.); – О. : Наука і техніка, 2014. – 248 с.
6. Конвенція ООН 1951 року «Про статус біженців», (Про приєднання до Конвенції див. Закон N 2942-III (2942-14) від 10.01.2002) [Електронний ресурс.] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2942-14>

ПРОБЛЕМИ ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕДВИБОРНОЇ АГІТАЦІЇ ТА ЇЇ ФІНАНСУВАННЯ

Базурина Т. І.

Студентка II курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Ткаченко А. О.

кандидат юридичних наук, кандидат історичних наук, доцент

Сумського державного університету